

2/2018

TANHUVIESTI

Tässä lehdessä

Pääkirjoitus	3
Pilput	4
Sukujuhlilla kansainvälistä väriä	6
NORDLEK 2018 Falunissa	7
Purpuri tutuksi kautta Suomen	8
Petri Hopun kolumni: Miehinen ongelma(ko)	9
Ajankohtaista Suomen Kansallispukekuksesta	10
Pakina: Tanhuilme	13
Kansantanssin monet tyylit	14
Viron tanssikesä	19
Pispalan Sottiisi on tanssin ja tekemisen riemua!	21
Kaustisella tanssitaan taas aktiivisesti	22
Tanssirallit Oulussa ja Lahdessa	24
Karjalaisen Nuorisoliiton Kevätpäivät	25
SKY 1918: vaikka sota jakoi, Ystävät pysyivät	26
Masurkkavariaatioita	28
Tanhuviestin kuusi vuosikymmentä, osa 2	30
Kansantanssia kirjallisuudessa	34
Kansallispukepörssi	35
Kalenteri	36

61. vuosikerta

Julkaisijat:

Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry

Kansantanssinuorten Liitto ry

Päätoimittaja: Teemu Perheentupa

Toimitus: Pirkko Elo, Risto Elo,

Annuli Perheentupa

Kuvankäsittely: Pirkko Elo

Kannen kuva : Emilia Schulman

Tanhuviesti/Suomalaisen Kansantanssin Ystävät

Döbelninkatu 5 B 21, 00260 Helsinki

p. (09) 441 803 tai 045 2777 283

ti 14.00–18.00, ke ja to klo 10.00–14.00

tanhuviesti@kansantanssinyst.fi

ISSN-L 1799-1404

ISSN 1799-1404

Myöhäisiä mietteitä kansantanssin päivästä

9.5. vietettiin kansallista kansanmusiikin ja kansantanssin päivää. Monet ryhmät kävivät päivän kunniaksi esiintymässä tai pitivät avoimet harjoitukset. Itse, kuten varmaan monet kansantanssijat, missasin päivän kokonaan.

Ehdotanpa nyt siis itselleni ja muille kansantanssijoille, että ensi vuonna kansantanssin päivänä kansantanssi näkyy. Meitä on joka puolella Suomea, joten pidetään huolta, ettei Suomessa voi välttyä törmäämästä kansantanssiin toukokuussa 2019.

Ja pidetään huolta myös, että kerätään tilastoja, niin ikävää kuin se saattaakin olla, harjoituksista, tanssijoista, keikoista, katsojista, kaikesta. Ensi vuonna kerätään kaikki tilastot yhteen järjestöjen kautta ja viedään koko paketti kauniin rusetin kera opetusministeriöön kertomaan päättäjille ja rahan jakajille, kuinka iso ja kattava harrastus kansantanssi Suomessa on.

Törmäsin sattumoisin kahteen aivan erilliseen tutkimukseen, toinen kansantanssin imagosta ja toinen Helsingin keskustan läpikulkijoiden määrästä.

Ensimmäisen mukaan tavallisella suomalaisella ei

oikeastaan ole minkäänlaista mielikuvaa kotimaisesta kansantanssista. Korkeintaan saatetaan kaivaa muistin sopukoista jonkinlainen epämääräinen ajatus ”semmoisesta tuohivirsutouhusta”.

Jälkimmäisen mukaan näitä tavallisia suomalaisia kulkee arkipäivänä pääkaupungin keskustan läpi 730 000. Ajatelkaapa, jos yhtenä päivänä tuolla alueella olisi tusinoittain ryhmiä - pääkaupunkiseudullahan niitä riittää - harjoittelemassa ja tanssimassa toreilla, puistoissa ja pihoilla. Yli puoli miljoonaa ihmistä törmäisi kansantanssiin joka kulman takana.

Jos ei ensimmäisen eikä toisen, niin varmaankin jo kolmannen ryhmän kohdalla kiireinenkin kulkija pysähtyisi toviksi ihmettelemään, mistä on kysymys. Ja neljännen kohdalla saattaisi uskaltaa jo mukaan kokeilemaan.

Kun ei ole valmista mielikuvaa, sitä on helppo ruveta alusta asti rakentamaan positiiviseksi. Sekä kadunmiehille että kulttuuripäättäjille. Ei kansantanssi itsestään tule näkyväksi suomalaisten elämässä. Meidän kansantanssijoiden pitää se tehdä.

Teemu Perheentupa

Päätoimittaja

Väitöskirja kansanpuvuista

FM **Seija Johnsonin** etnologian väitöskirjan "I den folkliga modedräktens fotspar. Bondekvinners väls-tånd, ställning och mode-medvetenhet i Gamlakarleby socken 1740–1800" tarkastustilaisuus pidettiin 9.3.2018.

Tutkimus tuo esiin uutta tietoa talonpoikaisnaisten arkielämästä ja pukeutumisesta 1700-luvun jälkipuo-liskolla.

– Valitsin tutkimukseeni mikrohistoriallisen näkökulman ja tutkimukseni keskiössä oli kirkkomaalari **Jo-han Backmanin** vaimo **Maria Laiberg** ja hänen poikkeuksellinen vaateluettelonsa, Johnson selvittää. Pohjoismaissa on viime vuosina tutkittu aktiivisesti alueita, joiden pukuperinne ei ole perustunut paikal-liseen traditioon. Johnsonin tutkimus avaa uuden näkökulman Kokkolan pitäjän pukuhistoriaan. Se osoittaa, että myös Kokkolan pitäjä kuuluu näihin alueisiin, jossa paikallisen perinteiden sijaan eri aika-kaudelle kuuluneet muotisuuntaukset ovat olleet hallitsevia myös talonpoikien pukeutumisessa.

Kirja on ladattavissa Jyväskylän yliopiston digiarkistosta: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/57199>

Helsing Hambo

- -
 -
 -
 -
 -
 -
 -
7. heinäkuuta on perinteinen Helsing Hambo, hambon "mailmanmestaruuskilpailut" Hane-bon pitäjässä, Ruotsissa. Kilpailu alkaa perinteisesti Hårga-vuorelta, josta tunnettu hambo, Hårgalåten, kertoo. Suomessa paremmin tunnettu versio tosin lienee Kotiseutu pohjolassa. Kilpailu koostuu kolmesta osakilpailusta saman päivän aikana, jokaisessa tanssitaan 8 mi-nuuttia hamboa, ja yhteensä eniten pisteitä saanut pari voittaa koko kilpailun. Radalle pää-see vain kansallispuvussa, ja joka etapilla yleisö saa äänestää oman suosikkiparin - sen täh-den viimeisen minuutin aikana parit saavat tanssia täysin vapaasti vietyä hamboa.

Tämän vuoden uutuus on joukkuekilpailu, vähintään 5 paria voi muodostaa joukkueen.

<http://helsingehambon.com/valkommen/welcome/>

Kansallispukuyhdistys Raita

Viime syksynä 7.10.2017 perustettiin Suomen kansallispukuyhdistys Raita ry. Yhdistyksen pääasiallisina tavoitteina on edistää suomalaista kansallispukukulttuuria ja positiivista kansallispukumielikuvaa sekä luoda mahdollisuuksia kansallispukuharrastuksen jatkumiselle. Yhdistys toimii yhteistyössä harrastaji-en, alan ammattilaisten sekä Suomen Kansallispukukeskuksen ja Föreningen Bragen kanssa. Yhdistys

kokoaa ja välittää kansallispukutietoa, rakentaa yhteyk-siä harrastajien ja ammattilaisten välille, tukee kansallis-pukuihin liittyvää tiedotus- ja julkaisutoimintaa sekä jär-jestää tapahtumia, koulutustilaisuuksia, esittelyjä ja juh-lia.

Tanhuviesti ja SKY toivottavat uudelle yhdistykselle ja koko kansallispukuharrastukselle menestystä!

<http://kansallispukuyhdistys.fi/index.html>

Suomen kansallispukuyhdistys Raita ry

Kansallispuvun syntymäpäivä ja tuuletuspiknik 5.8.2018

Ethän unohda, että 5.8. vietetään taas kansallispuvun syntymäpäivää tuuletuspiknikein ympäri maata. Muille kuin kansantanssijoille tulee verrattain harvoin tilaisuus laittaa kansallispuvu päälle, joten kannattaa ehdottomasti käyttää tämä hyväkseen ja houkutella kavereitakin mukaansa.

Jos omaa pukua ei ole, niin sellaisen voi lainata tai vuokrata, tai sitten tulla paikalle ihailemaan muiden asuja ja nauttimaan leppoisasta ydessäolosta.

<http://kansallispuvu.blogspot.fi/p/kansallispuvujen-tuuletuspiknik.html>

Etnogaala

Seuraava Etnogaala on päätetty järjestää seuraavan kerran torstaina 10.1.2019 ennen Folklandia-risteilyä. Folklandia on suosittu vuosittainen kansanmusiikin- ja tanssin teemaristeily. Etnogaalassa taas palkitaan alan toimijoita kuluneen vuoden aikana tehdystä työstä.

Uusi tapahtumakonsepti sisältää torstain Etnogaalan, perjantain FolkForum-seminaarin ja 22 tunnin Folklandia-risteilyn lähdön, sekä lauantaina Folklandian päätteeksi perinteiset Perinnearkun järjestämät jatkot Ravintola Kaisaniemessä.

Toiveissa on myös, että tällainen monipuolinen ryväs kansanmusiikki ja -tanssitapahtumia ylittää reippaasti valtakunnallisen uutiskynnyksen.

Väitöskirja tanssijan aivotoiminnasta

Helsingin yliopistossa tarkastetiin 11.5. Hanna Poikosen väitöskirja tanssijoiden aivotoiminnasta. Nyt voidaan varmuudella sanoa, että moista on löydetty.

Tanssijoilla on muusikoita ja maallikoita vahvempi musiikin muutosten synkronisaatio tunne- ja muistiprosesseihin, jotka ovat keskeisessä asemassa kaikessa ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja itsetuntemuksessa.

Hanna Poikonen itse sanoo: "Tanssissa kosketus ja yhteistyö ovat luonnollisia elementtejä: ilman niitä tanssia ei ole. Kosketus ja yhteistyö ovat tanssissa yhtä tärkeitä elementtejä kuin liike ja musiikki.

Tanssin neurotiede on kuitenkin vielä nuori ala. Siksi kosketusta ja yhteistyötä aivoissa ei ole vielä tutkittu nimenomaan tanssin avulla.

Se kuitenkin tiedetään, että tanssissa ihmisyyden peruselementit yhdistyvät luonnollisella tavalla."

Ehkäpä kohta saamme tietää mikä tekee kansantanssista niin hauskaa?

<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/terveys/tanssijan-aivot-kehittyvat-ainutlaatuisella-tavalla>

Tiesitkö, että...

Vanhimmat tunnetut muistiin merkityt suomalaiset kansansävelmät Kalliolle, kukkulalle ja Läksin minä kesäyönä käymään lienevät alunperin vanhoja menuettisävelmiä.

Leena Rintala

Sukujuhlla kansainvälistä väriä

Karjalaisen Nuorisoliiton, Kansantanssinuorten Liiton ja Suomalaisen Kansantanssin Ystävien yhteistä kesäjuhlaa, Sukujuhlat-Suguvastavundua, vietetään Pohjois-Savon Siilinjärvellä 16.–22.7.2018. Kansantanssijärjestöjen yhteinen kesätapahtuma on samalla myös sukukansojen iloinen kohtaaminen. Sukujuhille on kutsuttu kansainvälisiä esiintyjiä mm. Venäjän Karjalasta, Udmurtiasta, Mordvasta, Murmanskista, Tveristä ja Virosta. Esiintyjäryhmien ilmoittautuminen on parhaillaan käynnissä, ja 100 ulkomaisen esiintyjän raja on jo saavutettu. Kiinnostus on ollut suurta, ja tiedusteluja on tullut laajalti aina saamelaisia ja amerikansuomalaisia myöten. Tähän mennessä osallistumisensa ovat vahvistaneet esimerkiksi inkerinsuomalainen lauluryhmä Sateenkaari Tverin Karjalasta sekä kaksi kuoroa Petroskoin läheltä: suomeksi esiintyvä Tuomi-kuoro ja karjalaisia kansanlauluja esittävä Besedaine.

Petroskoista tulevat myös taitavat ja kokeneet tanssiryhmät Karjala ja Gornitsa. Gornitsa on balettimestari Viola Malmin vuonna 1987 perustama tanssiteatteriryhmä, joka elvyttää ja tekee tunnetuksi karjalaista, vepsäläistä, suomalaista ja inkeriläistä perinnekulttuuria esiintyen ahkerasti sekä Venäjällä että ulkomailla eri festivaaleilla.

Sukujuhlat-Suguvastavundu on uudenlainen tapahtuma, jonka kattaus tarjoilee monipuolisesti suomalais-ugrilaista kansanperinnettä tanssin, laulun, pukujen ja esitelmien muodossa. Tapahtuman toteutukseen on saatu taloudellista tukea M. A. Castrénin seuralta. Ohjelmassa on jokaiselle jota-

kin, ja yleisö pääsee opettelemaan niin kansantanssia kuin kädentaitojakin erilaisissa työpajoissa ja työnäytöksissä. Lauantain juhlakulkueessa saadaan ihailla esiintyjäryhmien värikkäitä pukuja. Luento-osuuksissa kuullaan mm. tanssiperinteestä sekä Virossa asuvien inkerinsuomalaisten projektista uusien perinnekukujen suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Työpajoissa opetellaan mm. kansanomais-
ten puhaltimien valmistusta. Petroskoilaisesta

Sattuma-kansanmusiikkiyhtyeestä tuttu puhallinsoittaja Dmitri "Dima" Demin opastaa kansanomaisien puupuhaltimien soittoon ja rakentamiseen. Tutuksi tulevat erilaiset pillit ja huilut kuten mänkeri, liru ja Teppo Revon aikoinaan tunnetuksi tekemä paimensoittu.

Sukujuhliin liittyy myös kansainvälinen nuorten tanssileiri. Leiri on suunnattu 13–29 -vuotiaille kansantanssia harrastaville, ja tarkoituksena on oppia eri maiden perinnetansseja, käydä esiintymässä ja viettää aikaa yhdessä. Yhtenä tavoitteena on myös tutustuttaa suomalaisia, eri järjestöissä toimivia nuoria, toisiinsa. Leiri huipentuu perjantaina pidettävään päätöskonserttiin. Oman mausteensa Sukujuhlat-tapahtumaan tuo samaan aikaan Siilinjärvelle järjestettävä Siilifolk, jonka tilaisuuksiin pääsee maksutta Sukujuhlien osallistujapassilla. Pääesiintyjänä on karjalaisesta kansanperinteestä ammentava Värttinä, joka esiintyy yhdessä rap-artisti Palefacen kanssa. Muita esiintyjiä ovat mm. Kalevauva.fi, Ville Ojanen & Kameleontti, Musiikkiteatteri Soiva Sammakko sekä Pentti Rasinkangas ja Savon oma lasten suurlauluyhtye.

**SUKUJUHLAT -
SUGUVASTAVUNDU**

Siilinjärvi

19.-22.7.2018

Tanssileiri 16.-20.7.

NORDLEK 2018 Falunissa

Heinäkuun 10-15. tuhannet kansantanssijat saapuvat Faluniin ja Taalainmaalle.

Järjestäjät odottavat NORDLEK 2018 tapaamiseen jopa 2500 osallistujaa Ruotsista, Norjasta, Tanskasta, Suomesta ja Islannista. Tapahtuma on yksi Taalainmaan suurimmista vuonna 2018.

Suurin osa tapahtumista sijoittuu Jalas-areenalle Lugnetin alueelle Falunissa. Kaupunkilaiset ja turistit pääsevät näkemään kansantanssiesityksiä ympäri kaupunkia. Myös Kristinehallenissa ja Lugnet-

kirkossa on kansanmusiikin ja kansantanssin konsertteja. Stångtjärnin ympäristön karjankutsuhuudot, jotka olivat erittäin suosittuja Falun Folk Music Festivalin aikana, palaavat jälleen NORDLEK 2018 tapahtumassa.

"Erityisen ilahduttavaa on, että meillä on saamelaiskulttuuria ohjelmassa", NORDLEK 2018 puheenjohtaja Ulf H. Svensson kertoo. Ruotsin eteläisin Saamelaisyhteisön, Idren, edustajat tulevat Taalainmaan museoon. Siellä voimme tutustua saamelaiskulttuuriin ja kokea runsaasti erilaisia pukuja ja käsitöitä.

Tapaamisen teemana tänä vuonna ovat polskat. Varsinaisten pohjoismaiden lisäksi myös Färsaarilta, Ahvenanmaalta ja Grönlannilta tullaan näkemään mielenkiintoisia ja jännittäviä kansantansseja.

NORDLEKiin voi vielä jälki-ilmoittautua.

Seija Ulenius

Purpuri tutuksi kautta Suomen

SKY on käynnistämässä hanketta, jolla suomalainen purpuri tehdään ihmisille tutuksi ja tuodaan nykyisyyteen.

Purpuria on tanssittu Suomessa 1800 luvulla ja 1900 luvun alussa, paljolti häissä ja juhlissa. Se kuului seremoniana juhlien ohjelmaan. Purpuri on sosiaalisesti tasa-arvoinen, sillä jokainen on tervetullut tanssimaan katsomatta sosiaalista asemaa. Purpuria on vain Suomessa tanssittu. Sitä ei ole tanssittu missään naapurimaassa. Purpurissa kuitenkin oli tarkka järjestys missä paikassa purpurissa istuttiin, oli omaisten puoli, silmäätekevien puoli, porvarien ja isäntien puoli sekä palkollisten ja käsityöläisten puoli.

Purpuri on sarja pikkutansseja ja jokainen tanssi on oma vuoronsa. Vuorot voidaan tanssia peräkkäin tai sitten vuoro kerrallaan, ja tanssijat voivat vaihtua välillä. Purpureissa on paljon ns. vyörytysvuoroja, joissa jokainen pari tanssii jokaisen mukana olevan parin kanssa.

Tavolan Yhteistuvalla Lohjalla tanssittiin purpuria Helatorstaina yli 40 hengen voimin. Tanssimassa oli 12 paria kerrallaan ja tanssittava purpuri oli Lohjan purpuri. Tanssijoita oli mukana Helsingistä, Porvoosta ja Lohjalta. Ohjeistuksena käytettiin Suomalaisen Kansantanssin Ystävien hiljakkoin julkaisemaa Purpuri-kirjaa sävelmistöineen. Vuorot tanssittiin alkuperäisessä muodossa niin että kaikki lattialla olevat parit pääsivät tanssimaan. Sitten vaihdettiin tanssijoita ja mentiin sama vuoro uudelleen. Välillä nautittiin järjestäjien, Nummi-Pusulan Tanhuujien, laittamista salaateista, kahvista ja leivon-

naisista. Tapahtuma ei ollut kurssimuotoinen vaan mukavaa vapaa-ajan viettoja ja oppiminen tapahtui katsomalla. Tanssin aloittivat vuoron osaavat ja muut liittyivät sitten mukaan. Reilun kolmen tunnin mittainen rupeama oli täynnä tanssin iloa, naurua ja yhdessäoloa. Vaihdettiin kokemuksia ja kuulumisia eikä kenenkään tarvinnut jäädä vaille tanssin nautintoa. Paikalla oli myös muutamia katsojia, joita kiinnosti nähdä, miten purpuria tanssitaan.

Tällaisia tilaisuuksia toivottaisiin järjestettävän enemmänkin eri puolille Suomea. Suomalaisen Kansantanssin Ystävät tarjoaa tukeaan ja ohjausta tarvittaessa näihin eri purpureihin. Toiveissa on, että jokainen jäsenyhdistys järjestäisi yhden purpuritilaisuuden, joka olisi sitten avoin muidenkin purpurista kiinnostuneiden osallistua. Purpurin ohjekirjaa ja sävelmistöä voi tilata Suomalaisen Kansantanssin Ystävien toimistosta.

Motto: Ei viedä tanssijoita menneisyyteen, tuodaan purpuri nykyisyyteen.

Kuva: Risto Eio

Petri Hoppu

Miehinen ongelma(ko)

Tanssin kentällä käydään aika ajoin keskustelua siitä, miten alalle saataisiin enemmän miehiä. Myös kansantanssipiireissä tämä on tuttu aihe, vaikka meillä miehiä on enemmän kuin useimmissa tanssilajeissa. Onko miesten vähäisyys kuitenkin ongelma ja miksi ylipäättään tällaista keskustelua käydään? Tarvitseeko tanssi tai kansantanssi miehiä johonkin vai onko kyse keksitystä ongelmasta?

Suomalaisen kansantanssin keskeisenä piirteenä pidetään lähtökohtaisesti paritanssia. Paritanssin mieltäminen miehen ja naisen yhteiseksi projektiksi ei kuitenkaan ole aivan yksiselitteistä, sillä perinnekirjoituksista löytyy tietoja sekä nais- että miespareista, vaikka niin kutsutut sekaparit ovat useimmiten oletusarvo muistiinpanoissakin. Selkeä miehen ja naisen roolien erottaminen kansanomaisessa paritanssissa on itse asiassa melko nuori ilmiö, oikeastaan vasta 1800-luvulta, ja tanssiperinne on ollut tässäkin suhteessa paljon monipuolisempi kuin kuvittelemme.

Tiettyjen suomensukuisten kansojen keskuudessa tanssi ja siis myös paritanssi on ollut joko kokonaan tai pääosin vain naisten toimintaa. Näin oli esimerkiksi vepsäläisten ja Viron setukaisten parissa vielä 1900-luvun alussa. Pohjoisinkeriläisissä röntysköissä nainen puolestaan oli miehen vasemmalla puolella eli ”viejän” paikalla, joten roolit saattoivat paikallisesti vaihdella huomattavasti. Tosin ”viejän” ja ”seuraajan” käsitteetkin ovat varsin myöhäisiä rakennelmia, ja röntysköissä tuskin ajateltiin rooleja tästä lähtökohdasta. Viola Malmi itse asiassa on

kuvannut röntyskätanssijoiden suhdetta varsin tasa-arvoiseksi.

Miesten keskinäinen tanssiminen on vielä suuremmassa määrin leimattu poikkeukseksi, anomaliaksi, joka rikkoo heteronormatiiviseen matriisiin nojautuvaksi kuviteltua perinnettä. On kuitenkin vaikea ajatella, että sotien aikana rintamalla menuettia keskenään tanssineet suomenruotsalaiset sotilaat olisivat toimineet perinteen vastaisesti. Samoin miesparien seksuaalisia piirteitä sisältäneet ja muutkin tanssit vielä 1800-luvulla olivat aitoa ja oikeaa perinnettä, joka kuului sen ajan tanssittuun todellisuuteen: miehet saattoivat vetää yhdessä vaikkapa kipakkaa polkkaa omalla aidolla tyyliään.

Pitääkö sitten jatkaa keskustelua miesten saamiseksi kansantanssiin? Vastauksena voi sanoa, että kansantanssi ei tarvitse miehiä, koska kansantanssi elää ihan kaikenlaisissa ympäristöissä, oli siinä mukana naisia, miehiä tai molempia. Voisi kuitenkin lisätä, että mies kyllä tarvitsee kansantanssia. On todella valitettavaa, että nykykulttuurissa edelleen ylläpidetään rakenteita, jotka uusintavat käsitystä tanssin ”naisellisuudesta”. Kouluissa tanssi nähdään usein tytöille luontaisena, kun taas pojille sitä tarjotaan vähemmän. Kaikki eivät välitä tanssimisestä, mutta moni välittäisi, jos vain saisi tilaisuuden: itse olin yksi sellainen, jolle tilaisuus tuli teini-ikäisenä, muttei koskaan koulussa. Eri tanssimuodoista riittää annettavaa kaikille halukkaille, kunhan siihen on mahdollisuus. Mies tarvitsee kansantanssia. Liian harva sen löytää.

Taina Kangas

Ajankohtaista Suomen Kansallispukukeskuksesta

Suomen kansallispukukeskuksen järjestämä kansallispukuvalmistuksen peruskoulutus on edennyt päällysvaatteisiin. Viime elokuussa aiheena olivat naisten pukujen röijyt. Helmikuun alussa kokoontuneella opetuskerralla tutustuttiin naisten karjalaisiin päällysvaatteisiin eli kostuleihin ja sarkaviittoihin.

Karjalaisessa pukeutumisperinteessämme kesäiset päällysvaatteet ovat olleet kevyempiä, vaaleasta usein puolipellavatoimikkaasta ommeltuja vuorittomia kostuleita. Talvisaikaan on käytetty lämpimiä paksusta, vanutetusta sarasta valmistettuja sarkaviittoja. Väriykseltään ne ovat olleet joko valkeita, harmaita tai luonnonmustia. Sekä kostulit että sarkaviitat on koristeltu erilaisin värikkäin kirjonnoin.

Kaksipäiväisen koulutusjakson alussa kansallispukukonsultti Taina Kangas kertoi naisten kansanomaisista ja kansallispukujen kostuleista ja sarkaviitoista sanoin ja kuvin. Tarkemmin perehdyttiin kaavoituksiin, materiaaleihin ja ompelurakenteisiin. Kansanomaisten päällysvaatteiden kaavat poikkeavat täysin tämän päivän kaavoituksista. Lähtökohtana on kankaan tarkka hyödyntäminen, mikä taas sopii hyvin tämän päivän ekologiseen ajatteluun. Kappaleet ovat muodoltaan hyvin yksinkertaisia, jolloin hukkapaloja jää mahdollisimman vähän. Muotolaskoksia ei käytetä, vaan erilaiset kiilakappaleet antavat tilaa helmaan.

Käytännön harjoituksissa kaavoituksiin ja kaavamuutoksiin perehdyttiin sovitussvaatteiden valmistuksen avulla. Sovituksissa vertailtiin erikokoisten kaavojen istuvuutta erilaisille vartaloille sekä kansanomaisen kaavoituksen ominaisuuksia. Kansallispukuvalmistaja Soja Murto-Hartikainen ohjasi puo-

Kuva: Suomen kansallispukukeskuksen kuva-arkisto, Studio Varjo

Kuolemajärven kansallispuvun kostulin kaulusta ja sepaluksia koristavat värikkäät kirjonnat.

Kuva: Suomen kansallispuvukeskuksen kuva-arkisto, Studio Varjo

Kivennavan kansallispuvun valkean sarkaviitan sepalukset, hihansuut ja rohkamot koristellaan värillisin villalangoin ja moninaisin pistoin tehdyin kirjonnoin.

lestaan päällysvaatteiden kirjontaharjoituksia. Aiheina olivat Kuolemajärven kostulin sekä Kivennavan sarkaviitan sepalusten kirjonnat.

Seuraavan jakson sisältö käsittelee miesten pukuja.

Kansallispuvaiiheinen postimerkki

Suomalaiset postimerkit täydentyvät kansallispuvaiiheisillä ikimerkeillä. Posti julkaisee Suomen kansallispuvukeskuksen aloitteesta pienoissarkin, jossa

Kuva: Suomen kansallispuvukeskuksen kuva-arkisto, Lasse Kelto

Uskelan kansallispuvun päällysvaate on kimonohihainen röijy, jossa on takana näyttävät körtit

esitellään länsisuomalainen Uskelan ja karjalainen Jääskén naisen kansallispuvu. Molemmat ovat kansallispuvuraadin hyväksymiä pukumalleja.

Uskelan puku on väritykseltään iloisen punavihreäsävyinen. Pukuun kuuluu naisellinen nyörilivi, jonka helmassa on edessä avonaiset halkiot ja takana läppäköröt. Puvun kruunaa kauniisti silkkilangoin kirjottu tykkimyyssy nyplättyinen tykkipitsein.

Jääskén naisen pukutarkistus valmistui vuonna

Tarkistetun Jääsken puvun talvinen päällysvaate on valkea sarkaviitta, jonka sepalukset on kirjottu värikkäin villalangoin

2014. Pukuun kuuluu lukuisa määrä vaatekappaleita mm. kaksi hametta, joista toinen on ristiraitaseksi kudottu ruskea ja sinisävyinen hurstuthame. Toinen esiliinavaihtoehto on värillisin kudotu rip-siraidoin ja nyplätyin nytytinkipitsein koristettu. Paidan etuhalkio suljetaan hopeisella paljinsoljella. Aikuisen naisen päähine on valkea huntu.

Graafikko Minna Luoma on suunnitellut arkin ja ensipäiväkuoren. Arkilla on yhteensä kuusi kotimaan ikimerkkiä. Julkaisupäivä on 6.6.2018.

Suomen Kansallispuvukeskuksen tapahtumia:

Näyttelyt Kansallispuvukeskuksen Kujalla:

6.4. – 11.11.2018 Suomen kansallispuvukeskuksen kokoelmiin lahjoitettuja kansallispukuja.

Suomen kansallispuvukeskukselle lahjoitetuista puvuista koostuva näyttely Suomen käsityön museon Kujalla kertoo omaa tarinaansa kansallispuvujen muutoksista menneinä vuosina. Helmojen pituudet ja runsaudet, materiaalit ja mittasuhteet ovat vaihdelleet niin käyttäjien kuin vuosikymmentenkin välillä. Kukin puku on oman aikakautensa tuote, jossa näkyy tekijän oma kädenjälki.

Hankkikaa itsellenne uusintapainos

KANSANPUKUJA kirjasesta

vuodelta 1907

Näillä ohjeilla Suomen kansallispuvuharrastus syöksähti täyteen vauhtiin!

Kirjaa myy SKY hintaan 20 €

Tanhuilme

Tiedättekö, kuinka ihmisillä on joskus ihan tietty ilme heidän tehdessään jotain? Monilla harrastajapelimanneilla esimerkiksi on oma soittoilmeensä. Yleensä se on varsin totinen. Joskus tuntuu, että ilme on sitä vakavampi mitä hilipeämpää hilipatirallaa soitellaan.

Ihminenhan on ilmeikäs eläin ihan alusta alkaen. Jo vauvoilla on tunnusomaiset naamanliikkeensä, erityisesti ruoansulatusketjun alku- ja loppupään tapahtumille.

Koska ihmiskasvot ovat allekirjoittaneelle loppumaton ilon ja ihmetyksen lähde, on tullut oikein erityisesti seurattua oman tanhuryhmän harjoituksissa ja muiden esityksiä katsoessa ihmisten ilmeitä. Parhaimmillaanhan - ja totuuden nimessä toki enimmäkseen - ne tietysti vaihtuvat tilanteiden ja kontaktien mukaan. Mutta sitten on joitakin tanssijoita, joilla on tämä ns tanhuilme.

Tanhut varioivat, musiikit muuttuvat, tunnelmat vaihtuvat - mutta tanhuilme on ja pysyy. Kun sen on kerran omaksunut, siitä on kovin vaikea päästä enää irti. Kun musiikki alkaa, se tuntuu vain nousevan automaattisesti kasvoille.

Tanhuilmeitä on erilaisia, kuten meitä tanhuttelijojitakin, mutta niitä voi jakaa karkeasti muutamiin luokkiin:

Kansanvalistusilme saattaa aiheuttaa katsojassa hienoista alemmuudentunnetta. Siihen kuuluvat kohotetut kulmakarvat ja suojea puolihymy, jota tehostetaan korostetun hitailla pään nyökkäyksillä. Se sanoo: "tässä tehdään Kyltityriä".

Pyh-ilmettä näkee tuostakin, mutta sen sanoma on jäänyt allekirjoittaneelle epäselväksi. Se lieenee jonkinlainen variaatio kansanvalistusilmeestä. Kohotettuun leukaan yhdistyvät alaspäin olevat suupielet ja ikäänkuin nenänvartta pitkin katsominen. Herkempi katsoja tuntee olevansa maan maton...

Pirtsakkailme on tanhuilmeiden aatelia siinä mielessä, että se ei aiheuta katsojassa alemmuudentunnetta, myötäjännitystä eikä ärtymystä siitä, ettei tanssija viitsi edes yrittää. Pirtsakkailme on nimittäin tarkoitettu nimenomaan katsojan viihdyttämiseksi. Siihen kuuluu leveä pepsodent-hymy ja suorastaan ylikorostunut kontakti sekä kanssatanssijoihin että yleisöön. Mutta jotain siitä kuitenkin jää puuttumaan. Aitous?

Jähmettynyt irvistys pyrkii samaan kuin edellinen, mutta jää puolitiehen. Suu on leveääkin leveämmässä hymyssä - mutta se ei yllä silmiin asti.

Pupu ajovaloissa -ilme sen sijaan yltää. Silmissä näkyy puhdas pakokauhu. Katsojakin tuntee ylimääräisiä sydämentykytyksiä. Tanhuilmeenä se paljastaa aloittelijan.

Yykaakoonee-ilme on toinen ei niin kokeneen tanhuilme. Katse on keskittynyt ja sisäänpäin kääntynyt, suu saattaa liikkua laskemisen tahtiin.

Kun kaksi edellä mainittua yhdistyvät **yykaakoonee - pupu ajovaloissa -ilmeeksi**, elää katsoja mukana enemmän kuin on terveydelle hyväksi.

Näytönsäästäjäilme puolestaan kertoo, että ajatukset ovat aivan muualla. Tämä ilme paljastaa jo leipääntyneen konkarin - tai puoliväkisin tanhusalille raahatun puolison. Katsojaakin haukotuttaa.

Mutta näytönsäästäjäilmeen - jos sellaisen sattuu bongamaan - seuraaminen ei ole välttämättä suinkaan hukkaan heitettyä aikaa. Se saattaa hyvinkin ennakoida jotain, mikä saa sitkeimmätkin tanhuilmeet putoamaan kasvoilta. Unohtunut lähtö, väärä suunta tai näyttävä varastaminen saa silmiin pilkettä, suut nauruun, tanssijoiden välille pirskahtelemaa kontaktia - se tuo koko ryhmään uutta rentoutta ja aitoa iloa.

Teemu Perheentupa

Kansantanssin monet tyyli

Kansantanssi harrastuksena on käynyt läpi monia eri vaiheita ja tyyliuuntaa, onhan se aina ollut oman aikansa lapsi. Seuraavassa käydään lyhyesti läpi eri tyyliuuntauksia, jotka ovat vaikuttaneet, ja monelta osin vaikuttavat edelleen suomalaisessa kansantanssissa.

Jako perinteiseen, säilyttävään kansantanssiin ja uudistavaan nykykansantanssiin on usein käytetty, mutta aivan liian karkea jaottelu tuodakseen esille suomalaisen kansantanssin harrastuksen monimuotoisuuden, erilaiset vaiheet ja historialliset kontekstit. Yritämme tässä luoda huomattavasti hienovaraisemman jaottelun, joka perustuu historiallisiin, funktionaalisiin ja ideologisiin tekijöihin.

Kansantanssiharrastuksen alku

Ensimmäinen dokumenteista selkeästi tunnistettavissa oleva tyyli on **kansallisromanttinen** kansantanssi, joka ajoittui 1850-1890-luvuille. Sille oli tyypillistä ”pastoraalinen”, vahvasti karakterisoitu käsitys maalaisyhteisön pukeutumisesta ja estetiikasta. Se oli osa yleiseurooppalaista kansallisromantiikan aaltoa, ja sitä harjoitti lähinnä vain ylemmien yhteiskuntaluokkien nuoriso. Osa tuolloin tehdyistä koreografioista jäi osaksi kansantanssimme kaanonia, tanssitaanhan esim. Koiviston polskaa edelleenkin.

Kansanvalistustoiminnan kautta edellisen rinnalle ilmestyi **jäljittely** kansantanssi 1880-luvulla. Sille

oli tunnusomaista alkuperäisestä käyttötilanteesta irrotettu, mutta oman yhteisön ja yhteiskuntaluokan joko edelleen tai vielä äskettäin käytössä ollut paikallinen tanssiperinne osana yhdistystoimintaa. Esimerkiksi nuorisoseurassa opeteltiin paikallinen purpuri tai esitettiin kruunuhääperinnettä ilman aitoa morsiusparia.

Vaikea sanoa kumpaan tyyliin 1880-luvun lehti-ilmoituksissa usein mainitut kansanhypyt ja -tanssit kuuluivat. Näyttää siltä, että ainakin Suomalaisen seuran iltahuveissa 1884 oli tavallista, että kansantanssiesityksen jälkeen iltaa jatkettiin ”hauskasti kansanhyppeä ja tavallista tanssia vuorotellen” aina puolenyön yli. Luontevin tulkinta lienee, että itse esitys ”kirjawiin kansallispuhuihin puettuina” oli romanttisempi tulkinta kuin loppuillan hypyt, jotka ehkä enemmän jäljittelivät *kansan tanssia*.

Kansanhyppeä voisi myös viitata kansanomaisiin paritansseihin, mutta niitä ei tuolloin yleisesti katsottu säilyttämisen saatikka matkimisen arvoiseksi kansankulttuurin osaksi — päinvastoin, piirileikeillä ja tanhuilla yritettiin syrjäyttää moiset nuorison harrastuksena. Kaikenlainen paritanssi oli pitkään

Kuva: SKY/Arkisto

kielletty useimmissa Nuorisoseuroissa. Työväenliike puolestaan houkutteli nuorisoa toimintaansa tansseilla, mikä oli osasyynä siihen, että tanssiminen lopulta sallittiin myös Nuorisoseurojen toiminnassa.

Myös raittiusliikkeen piirissä nuorisoa houkuteltiin terveisiin elämäntapoihin kansantanssin avulla.

Loppuvuodesta 1887 Suomalainen Seura peräänkuulutti, palkintojen kera, sellaisia suomalaisia kansantansseja, jotka sopisivat pääkaupunkiseudun siivistyneen nuorison seuraelämässä käytettäväksi. Palkinnonsaajien tuli saapua opettamaan tanssit yhdistyksen jäsenille.

Järjestäytymisen aika

Systemaattisen keräystoiminnan myötä Suomalaisen Kansantanssin Ystävien piirissä syntyi **folkloris-**

tinen kansantanssi aivan 1900-luvun alussa, lähinnä Asko Pulkkisen vaikutuksesta. Tyyliä edusti 1950-luvulle asti Orvokki Komulainen. Tämä oli aikansa folkloristisista käsityksistä ponnistava suunta, jonka mukaan tanssien tuli olla heimoluonteeseen perustuva tulkinta alkuperäisiltä osajilta opituista ja muistiin merkityistä tansseista. Tanssin ohessa tuli myös mielellään olla esityksiä maalaisväestön arkitoimista ja puuhastelusta.

1910-luvulla kehittyi **jalostettu** kansantanssi. Ajan vaikuttajahahmot Anni Collan, Aino Saarelainen ja Kaarina Kari olivat kaikki voimistelunopettajia ja mukana naisten voimisteluliikkeessä. Kansantanssia käytettiin aluksi naisvoimistelun puolella rikkomaan kenttäohjelmien säännöllisiä rivejä, ja vastavuoroisesti kansantanssista itsestään tuli ryhdikkäämpää, sirompaa ja synkronoidumpaa. Aikaisemmin perin suositut ruotsalaiset kansantanssit ja venäläisinä

pidetyt vaikutteet karsittiin pois vasta itsenäistyneen kansan identiteettiä sotkemasta.

Näyttää siltä, että 20-luvun alkupuolella kansantanssiharrastus oli jonkinlaisessa hetkellisessä aallonpohjassa, mutta virkosi pian ja 1930-luvun alusta harrastus levisi Nuorisoseuraliikkeen piirissä laajalle.

Sotavuosina kansantanssin harrastaminen jäi ymmärrettävistä syistä vähemmälle. Tietävästi kyläkin TUL:n naisvoimistelijat kävivät ahkerasti viihdyttämässä rintamamiehiä kansantanssi- ja voimisteluesityksillä. Myös SKY:n tanhujoukkue osallistui ainakin 1943 sotasairaalakiertueella haavoittuneiden ja invalidien viihdyttämiseen.

Kuva: SKY/Arkisto

Kuva: SKY/Arkisto

Uusia tuulia sotien jälkeen

Kansantansseja oli siis jo vuosisadan alusta lähtien muokattu, siistitty ja sironnettu, mutta vasta sotien jälkeisenä aikana otettiin ensimmäiset askeleet uusien, vanhoja tansseja jäljittelevien, kansantanssien luomiseksi. Etenkin Helvi Jukarainen Nuorisoseuroissa ja Kerttu Saarinen Työväen Urheiluliikkeessä kehittivät **koreografioitua** kansantanssia. Tämän vaiheen koreografiat pyrkivät olemaan hyvin lähellä jo omaksutun kansantanssin estetiikkaa.

Sekä Setlementtiliitto että kansandemokraattinen nuorisoliike ottivat kansantanssin osaksi toimintaansa 1950-luvulla. Samoihin aikoihin Suomessa alkoi vierailla itä-eurooppalaisia ammattimaisia kansantanssiyhtyeitä. Sen myötä syntyi kosketus sosialistiseen folkloristiseen tanssiin, joka oli syntynyt keskitetysti ohjatusta internationalistisesta perinnejalostuksesta. Näihin aikoihin keskusteltiin myös ammattimaisen, tai ainakin ammattitasoisen, ryhmän perustamisen tarpeesta myös Suomeen.

Virolaiset tanssit tulivat monien ryhmien ohjelmistoon, ja "venäläisvaikutteet" pääsivät pikkuhiljaa pannasta.

Kuva: Timo Hukkanen

1970-luvulla trendiksi kehittyi **sommiteltu** kansantanssi, kun lyhyitä kansantansseja ruvettiin toden teolla yhdistelemään isommiksi kokonaisuuksiksi ja muokkaamaan näyttämöä varten. Samaa ideaa jatkoi Pispalan Sottiisin Vuoden kansantanssiyhtye-konsepti, jolla pyrittiin kannustamaan ryhmiä pitempien esitysten luomiseen.

Näihin aikoihin sekä kansantanssi- että voimistelujärjestöt järjestivät suuria kenttäohjelmia, millä lie-nee ollut oma vaikutuksensa sekä sommitelmien tarpeeseen että kehittymiseen.

Tanhuvakan julkaisun myötä varsinkin Pirkko-Liisa ja Esko Rausmaa ryhtyivät ajamaan **uusautenttista** kansantanssia 1970-80-lukujen vaihteessa. Pyrittiin palaamaan naisvoimisteluestetiikasta karsittuun kansanomaisempaan tyyliin, ja nostettiin esille talennettujen tanssien variaatiota ja kansanomaisia paritansseja. Rausmaat myös korostivat nykypäivän kansantanssia osana jatkuvaa traditiota, ei ainoastaan menneisyyden representaationa.

Vauhti ja taitotaso kasvavat

1980-luvulla Viola Malmin opetus- ja julkaisutoiminnan ansiosta **karjalaisten** tanssien suosio kasvoi

räjähdysmäisesti etenkin Nuorisoseuroissa, syrjäyttäen ajoittain muunlaisen kansantanssin lähes kokonaan.

Kilpailujen ja luokitteluiden myötä 1990-luvulla suosioon nousi **tekninen** kansantanssi. Tanssit koreografioitiin erittäin vauhdikkaiksi ja teknisesti hyvin vaativiksi. Kansallispuke ei ollut enää ainoa käytetty esiintymisasu, alkoi leikittely esiintymisasuilla. Tähän aikaan myös yksilöitä ja pareja ruvettiin nostamaan esille ryhmän yhteisöllisestä tanssista. Tätä oli jo toki tapahtunut 50-luvulta alkaen, osana koreografioiden nousua, mutta nyt siitä tuli enemmänkin sääntö kuin poikkeus.

2000-luvulla kansantanssia lähdettiin kehittämään **nykykansantanssina** yhdistelemällä siihen elementtejä muista tanssilajeista ja teatterista ja käyttämällä hyväksi akrobatiaa ja näyttämötekniikkaa. Samalla löydettiin vahvaa synergiaa nykykansanmuusiikin kanssa.

Paluuta juurille

Tällä vuosikymmenellä nouseva trendi näyttäisi olevan **sosiaalinen** kansantanssi, jossa lähtökoh- tana on osallistuminen ja yhteisöllisyys. Päämääränä on se, että tanssiminen on hauskaa, ja että

Kuva: Petri Kivinen

Kuva: Riina Tanskanen

tanssijan oma tunnetila ja tulkinta tulevat tanssiesä näkyviin. Myös kansanomaiset paritanssit ovat tekemässä vahvaa paluuta koko kansantanssiliikkeessä. Tietyssä mielessä tämä on palaamista takaisin juurille, esittävästä tanssista kansan tanssien alkuperäiseen funktioon.

Suomenruotsalaisessa kansantanssissa on ollut havaittavissa suurelta osin samat trendit. Olihan jo ensimmäinen tunnistettava, kansallisromanttinen, tyyli lähinnä ruotsinkielisen yläluokan harrastus. Pohjoismaainen vaikutus on ollut suomenruotsalaisessa kansantanssissa erityisen vahva.

Huomattavaa on, että monista syistä naapurimaissa Ruotsissa, Virossa sekä Neuvostoliitossa / Venäjällä samoista lähtökohdista huolimatta kehitys nykypäivään tapahtui eri tavalla. Meillä ei, hajaantuneesta kansantanssikentästä johtuen, ole koskaan ollut koko maan kattavaa yhtä auktoriteettia määrittelemässä, mikä on sallittua ja mikä ei. Erilaisten järjestöjen erilaisissa ryhmissä kansantanssi on

päässyt kehittymään vapaasti sinne, minne kansantanssijat ovat halunneet sitä viedä.

Vaikka tässä kuljettiin 170 vuoden matka yhdestä tyylijajasta seuraavaan, häivähdyksiä jokaisesta voi nähdä edelleen tänä päivänä. Uudet tyylit eivät ole syrjäyttäneet edeltäjiään, vaan lomittuneet niiden kanssa suomalaisen kansantanssin kirjavaksi kudeksi. Tuskin löytyy kansantanssiryhmää, joka edustaisi vain yhtä tyyliä.

Lähteet:

Sanomalehdet 1870-1890, Kansalliskirjaston digitoidut aineistot

Tanhuviestit 1958-1988, SKY:n arkisto

Pirkko-Liisa Rausmaan esitelmä Kansantanssin tutkijaseminaarissa 1987, SKY:n arkisto

Kansantanssi aatteena ja ajanvietteenä. Suomalaisen kansantanssin ystävät 1901-2001, Anna-Mari Huuskonen

Yhteisön voima. Nuorisoseuraliikkeen historia, Jaakko Numminen

Tanhuten valistukseen, Vesa Kurkela

Sille Kapperin artikkeli Folklore.ee vol 54

Kirjeenvaihto Petri Hopun kanssa

Juha-Matti Aronen

Viron tanssikesä

Virossa arvostetaan perinnekulttuuria ja kansantanssi saa näkyvyyttä aivan eri tavalla kuin Suomessa. Tartossa vaikuttava Juha-Matti Aronen kertoo, mitä eteläisen naapurimaan kansantanssiskeneen kuuluu ja antaa vinkkejä kesällä Viroon matkaaville.

Virossa kansantanssijoiden ajatukset ovat jo kesästä 2019, jolloin heinäkuun alussa vietetään 20. yleiset tanssijuhlat yhdessä laulujuhlien 150-vuotisjuhlan kanssa. Ryhmät ovat jo ilmoittautuneet ja alkaneet opetella ohjelmistoja.

Valtakunnallista huomiota herätti keväällä tullut viesti järjestäjiltä: kentälle ei voi tulla esiintymään tyyliteltyissä pellavapuvuissa, vaan jokaisella ryhmällä tulisi olla oman pitäjän tai maakunnan mahdollisimman täydellinen kansallispukukokonaisuus. Jotkut pitivät vaatimusta ryhmille liian kalliina ja toiset miettivät, ovatko asiat tasapainossa, kun tanssirepertoari on uusia koreografioita, mutta

puvustus mahdollisimman perinteinen.

Kansantanssi on todella niin tärkeää, että asioista kirjoitetaan suurimmissa sanomalehdissä ja puhutaan valtakunnallisissa radioissa ja televisioakanavilla.

Kesällä paljon nähtävää

Kansallispuvut ovat olleet muutenkin näkyvillä Tartossa sijaitsevan kansallismuseon upean pukunäytelyn ansiosta. Siihen kannattaa todella tulla tutustumaan, kun se vielä tänä kesänä on näytteillä!

Tänä kesänä on myös paljon kansantanssi- ja -muusikkitapahtumia ympäri maan. Erityisen paljon

Kuva: Turun kaupunki

koettavaa on kaakkoiskulmassa, sillä suosituksen kansantanssifestivaali Võru folk (5. – 8.7.) lisäksi perinteistään kuuluisalla setomaalla on ensimmäistä kertaa omat tanssijuhlat (30.6.) Värsassa ja Kaakkois-Viron 3. tanssijuhlat (27.5.) Pölvassa. Jos tulee Tarttoon ihastelemaan kansallispukuja, voi monena viikonloppuna nähdä samalla tansseja.

Tanssin päivä 29.4.

Kesän kynnyksellä tanssinpäivänä 29.4. klo 12.05 toivottavasti kaikki virolaiset tanssivat Kuusalusta muistiinmerkittyä *pärlineä*. Maan suurimmalla radiokanavalla soi säestysmusiikki. Tanssia voi vapaamuotoisesti ja kaikista tanssijoista odotetaan videotallennetta youtubiin. – Toinen yksittäiseen tanssiin keskittyvä tapahtuma on Võnnun Kaera-Jaan (9.6.), jossa ehkä tunnetuinta virolaista tanssia tanssitaan kilpaa myös uusina sovituksina.

Pieniä ja suuria juhlia

Tanssi on tärkeää myös pienemmille osakulttuureille ja identiteetille. Pienten saarten tanssijuhla on (14.7.) Vormsilla ja inkerinsuomalaiset kokoontuvat laulu- ja tanhujuhlaan lisäkuun Itä-Virumaalle (16.6.). Inkeriläisten juhla on vapaamuotoinen kokoontuminen, sillä syksyllä vietetään suuria ja virallisempia juhlia Tartossa, kun tulee kuluneeksi jo 30 vuotta ensimmäisten inkeriläisseurojen perustamisesta silloisessa Neuvostoliitossa.

Viljandin kansanmusiikkijuhla (26. – 29.7.) on myös suomalaisten suosiossa. Viron satavuotisjuhlien kunniaksi juhlilla mennään täyttä „satasta“ mutta vierailijoita on myös yli kymmenestä maasta. Se on juhlista suurin, mutta pienempiä riittää joka viikonlopuksi. Varsinkin kesäaikaan kannattaa siis lähteä myös Tallinnan ulkopuolelle. Perinnekulttuuri on Virossa voimissaan ja elää eri muodoissaan.

Kuva: Turun kaupunki

Maarit Saarelainen

Pispalan Sottiisi on tanssin ja tekemisen riemua!

Pispalan Sottiisi on koonnut jo vuodesta 1970 alkaen kansantanssin ja kansanmusiikin ystävät ja harrastajat Tampereelle.

Sottiisin kotimainen pääesiintyjä on Pispalan Sottiisin Vuoden 2018 kansantanssiyhtye Siepakoiden edustuskokoonpano Rovaniemeltä. Upeiden kotimaisten esiintyjien lisäksi Pispalan Sottiisiin saapuu huikaita kansainvälisiä, kansantanssi- ja kansanmusiikkiryhmiä viidestä eri maasta. Tänä kesänä festivaalille odotetaan yli 1000 osanottajaa ja 15 000 kävijää.

Sottiisin vieraaksi Virosta saapuvat palkittu Lasten ja nuorten tanssiryhmä Hebe sekä musiikkiryhtye Curly Strings, joka tarjoilee amerikkalaisen bluegrassin ja virolaisen kansanperinteen riemukkaalla tavalla yhdistävää musiikkia. Muita kansainvälisiä vieraita ovat Yhdysvalloista saapuva Clog America, lasten ja nuorten kansantanssiryhmät Balatonfüred Folk Dance Group Unkarista ja Cifrosko Slovakiasta sekä Venäjältä moniäänistä lauluistaan tunnettu kansanmusiikkiryhmä Voskresenie.

Sottiisiviikko huipentuu lauantain pääjuhlaan, yli 1000 esiintyjän Työ ja ilonpito -suurteokseen Tampereen Messu- ja Urheilukeskuksessa. Tanssiteoksen taiteellisena lähtökohtana on sovinnon teema. Siinä tanssi ja musiikki kietoutuvat historian pyörteisiin luoden siltaa 100 vuoden takaisten tapahtumien ja nykypäivän välille. Musiikista vastaa kovas-

sa nosteessa oleva kansanelektrobändi Suistamon Sähkö.

Lauantaina on myös Suomalaisen Kansantanssin Ystävien "oma" konsertti, Tanhupoliisin vapaapäivä. Esiintyjät on siis paikalle järjestänyt SKY esittelemään millaista kansantanssia jäsenyhdistyksissä nykypäivänä harrastetaan.

Tuve Djupsjöbacka

Kaustisella tanssitaan taas aktiivisesti

Kaustisen kesän uutuuksena on tanssijamiworkshop. Legendaarinen Antti Savilampi puolestaan vetää legendaarisen Yökatrillin vielä kerran.

Kaustisen kansanmusiikkijuhlia vietetään tänä vuonna 51. kerran, 9.–15. heinäkuuta. Joka päivä on tarjolla runsaasti kansantanssia – sekä tanssiesityksiä että mahdollisuuksia sosiaaliseen tanssiin.

Lavoilla nähdään kotimaisten kansantanssiryhmien parhaimmistoa **Siepakosta Motoraan**.

– Siepakat on Pispalan Sottiisin Vuoden kansantanssiyhtye ja liittyy myös festivaalin maakuntateemaan, joka on Lappi, kertoo kansantanssiohjelman tuottaja Ira Korkala. Motora puolestaan viettää 50-vuotisjuhlavuotta ja tuo Kaustiselle juhlavuoden

uutta ohjelmistoaan sekä viime vuonna Suomi 100 -teemaan valmistuneen suurproduktion Sadan vuoden rakkaustarina.

Useampi tanssiryhmä esittää Kaustisella koko perheelle soveltuvaa ohjelmistoa, muun muassa Elena Vuoksiolan käsikirjoittama ja Hanna Poikelan koreografioima tanssiseikkailu koko perheelle nimeltä Owla ja kadonnut walkia sekä Tanssiteatteri Rimpaparemmen Liikenteessä.

Kansainvälisiä vieraita nähdään ainakin Virosta – kansantanssiryhmä Segapidi Viron Haljalasta huomioi samalla Viron 100-vuotisjuhlia.

Kuva: Krista Järvelä

Kuva: Krista Järvelä

Kaustisen omat Ottoset ovat tietysti mukana Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla koko viikon ajan. Yksi festivaalin pääteemoista on Elävä perintö, jota Ottoset ovat omalta osaltaan mukana juhlimassa. Festivaaliohjelmassa näkyy myös Kaustisen kunnan 150-vuotisjuhlat – sen kunniaksi juhlille on maanantaina vapaa pääsy kaikille.

Mahdollisuuksia tanssia itse järjestetään koko viikon aikana, muun muassa Kaustisen kunnan juhlatansseissa maanantaina ja Orivesi All Starsin, Suomen suurimman pelimanniorkesterin tahtiin lauantaina. Tanssia kaipaaville on monenlaisia sävyjä tarjolla, lauantaina voi siirtyä myös Kallioklubille jammailemaan kolumbialaisen DJ KillaBeatMakerin tahtiin.

Iltavilli-riento koetaan tänä vuonna toista kertaa – tanssivaa kansaa villitsee ja johdattelee Petri Kaup-

pinen, musiikista vastaa Maria Reikko & Best Case Scenario Band, joka on myös yksi tämän vuoden showcase-yhtyeistä. Yökatrillia vetää tuttuun tapaan mestarikansantanssija Antti Savilampi JPP:n sävelin, mutta vallanvaihto lähestyy – Antti Savilampi on ilmoittanut tämän vuoden yökatrillin olevan hänen viimeisensä.

Suosittu jamiworkshopit soittajille ja laulajille saavat nyt rinnalleen myös tanssijamiworkshopit Maunon makasiinilla, joihin voi osallistua kuka tahansa tanssista innostunut.

– Ajatus on painottaa erityisesti tanssin sosiaalista puolta: tuoda käytännön kautta esiin sitä, mikä tanssimisessä on tärkeää ja mitä oikeasti on musiikin ja tanssin suhde, valottaa kansanmusiikkijuhlien ohjelmajohtaja Anne-Mari Hakamäki.

Kuva: Marika Raitanen

Tanssirallit Oulussa ja Lahdessa

Kansantanssikatselmus Tanssiralli oli tänä vuonna jaettu kahteen osaan, pohjoisen ralli 21.4. Oulussa ja etelän viikkoa myöhemmin Lahdessa. Yhteensä molemmissa tapahtumissa nähtiin 49 lasten ja nuorten kansantanssiryhmää.

Oulun Tanssirallissa esiintyi yhteensä 15 ryhmää,

Kuva: Pirita Laiho

joista ehdoton enemmistö oli 7-13 -vuotiaiden ryhmiä. Esiintymisen lisäksi ryhmät saivat suullisen palautteen arviointiraidilta ja osallistuivat vertaisarviointi-

tuokioon, jossa ryhmät arvioivat ja tsemppasivat toinen toisiaan. Jokainen ryhmä sai osallistumisesta kunniakirjan.

Lahden Tanssiralliin saapui 34 ryhmää, joista niistäkin peräti 21 oli 7-13 vuotiaiden ja yhdeksän alle 17 -vuotiaiden.

Arviointiraati totesi päätöstilaisuudessa mm: "Erityiskiitokset raati haluaa antaa ryhmien ohjaajien tukena työskenteleville apuopettajille. Jatkossa raati kannustaa ryhmiä esiintymään myös ilman ohjaajien tukea, jotta lapset pääsevät keskenään näyttämään omaa osaamistaan näyttämölle."

"Nykypäivänä keskiöön nouseva elämysten jatkuva kaipuu haastaa varmasti myös tanssinopettajia. Raati rohkaiseekin ryhmiä hyödyntämään suomalaisen folkloren rikasta tarinaperinnettä ihan perusrutiinienkin opetuksessa. Kansantanssi on täynnä tarinoita ja Suomi on sellainen maa, jossa jokaisella kivellä ja kannollakin on oma tarinansa, kun vain jaksaa penkoa arkistoja."

Karjalaisen Nuorisoliiton Kevätpäivät

Karjalaisen Nuorisoliiton valtakunnallista Kevätpäivät -kulttuuritapahtumaa vietettiin Tampereella 27.-29.4. Tapahtumaan osallistui yli 350 kansantanssin harrastajaa eri puolilta maata. Myös yleisöä oli runsaasti paikalla seuraamassa viikonlopun kansantanssikonsertteja. Käytännön järjestelyistä huolehtivat Ahjolan Tanhuajat ja Tampereen Työväenopiston Tanhuajat.

Järjestäjien mukaan Kevätpäivät onnistuivat odotusten mukaisesti. Tunnelma oli lämpimän yhteisöllinen, osallistujat olivat tyytyväisiä ja Sampolan modernit tilat tarjosivat hienot puitteet tapahtumalle.

26 kansantanssiryhmää otti osaa kansantanssiluokitteluun, jossa ammattilaisraati arvioi ryhmien esitykset, antoi niistä palautteen ja luokitteli ryhmät taitojensa mukaisiin taitoluokkiin.

Lasten esityksissä raatia ilahdutti lapsenomaisuus ja leikinomaisuus ohjelmissa. Ohjelmat olivat hyvin harjoiteltuja, tekeminen oli reipasta ja lapset olivat

iloisia. Asut olivat tarkoin harkittuja. Nuorten kohdalla ohjelmakokonaisuudet olivat ryhmien taitotasolle sopivat ja monipuolisia kuvioita oli käytetty paljon. Aikuisten esityksissä ilahdutti tanssijoiden taitotaso. Kaikki ryhmät olivat teknisesti todella taitavia, ja lavalle tuotiin hyvin harjoiteltuja kokonaisuuksia. Kiitosta annettiin myös ryhmien puvuksista, jotka olivat harkittuja ja aina ohjelmistoihin sopivia. Erityishuomiota sai kansallispukujen kaunis käyttö päähineitä myöten.

Annuli Perheentupa

SKY 1918: vaikka sota jakoi, Ystävät pysyivät

Vuonna 1918 Suomen yli pyyhkäisseet vihan ja väkivallan aallot jättivät syvät arvet, jotka eivät vieläkään ole täysin parantuneet. Poliittisesti sitoutumaton SKY vaikuttaa kuitenkin eräässä mielessä olleen jonkinlainen suojainen poukama myrskyn keskellä. Samaan yhdistykseen, vieläpä sen johtokuntaan, nimittäin mahtuivat niin valkoista kuin työväenaatettakin kannattaneet.

Vuosi 1918 oli hyvin raskas, myös SKY:lle. Sota näivetti toiminnan ja menetyksiä kärsittiin. Jo ensimmäisen maailmansodan puhkeaminen vuonna 1914 oli vaikeuttanut elämää monin tavoin. Tavaltaan Suomi oli Venäjän suurruhtinaskuntana sekä sodan ulkopuolella, että sotaa käyvä maa. Inflaatio nosti hintoja, kaikesta oli pulaa ja ihmiset näkivät nälkää.

Vuoden 1918 alussa SKY:n johtokunta päätti kokouksessaan 25.1. aloittaa normaalisti vakituiset harjoitukset ja ilmoittaa niistä Helsingin Sanomissa. Mutta vain puolitoista vuorokautta myöhemmin punakaartit miehittivät kaupungin puhelinkeskuksen, rautatieaseman ja lennätin. 11 viikon ajan Helsinki oli punaisen Suomen pääkaupunki, kunnes saksalaiset valloittivat kaupungin 11.4.

Jääkärikapteeni Kari

Sota vaati veronsa myös SKY:n jäsenistössä. Kaler-vo Kari oli aktiiveja ja entinen johtokunnan jäsen, joka oli lähtenyt jääkärikoulutukseen Saksaan. Hän

palasi Suomeen helmikuussa 1918. Kari haavoittui valkoisen armeijan kapteenina Viipurissa huhtikuun lopussa ja kuoli vammoihinsa 9.5. Savonlinnassa. Wikipedian mukaan Kalervo Kari on ollut esikuvana vuoden 1938 elokuvan Jääkärin morsian päähenkilölle.

Hänen siskonsa Kaarina Kari, joka oli poikkeuksellisen läheinen veljensä kanssa, otti luonnollisesti kuoleman erittäin raskaasti. Kaarina Kari oli SKY:n pitkäaikaisia aktiiveja ja toimi tuolloin varapuheenjohtajana sekä harjoitusten vetäjänä. Lääketiedettä opiskellut Kari teki sodan aikana töitä ambulanssihoitajana.

Yhdistystoiminta lamassa

Säännöllistä yhdistystoimintaa ei sodan aikana voitu jatkaa. Tammikuun kokouksen jälkeen normaalisti noin kuukauden välein kokoontunut johtokunta saatiin seuraavan kerran kasaan vasta 4.10.

Tuolloin pöytäkirjaan kirjattiin: "Keskusteltiin harjoitusten alkamisesta. Katsottiin parhaammaksi olla

alkamatta harjoituksia tällä toimintakaudella, koska viime lukukaudella osanottajia oli niin tuiki muutamia.” Harjoituksia siis onnistuttiin pitämään myös sodan aikana, mutta osallistuminen niihin on ollut ymmärrettävästi heikkoa. Yleiskokous päätettiin kuitenkin pitää sääntömääräisesti järjestäen samalla pieni illanvietto teetarjoiluineen.

Vuosikokouksessa 15.11. hyväksytty toimintakertomus kertoi toimintavuodesta mm seuraavaa: “Yhdistys on päättäneenä toimintakautena työskennellyt samantapaisesti kuin edellisinäkin vuosina. Sen toimintaan on tietenkin suuresti vaikuttanut punainen kapinamme. Syyskaudella ei johtokunnan harkinnan mukaan pidetty harjoituksia osanottajien vähyyden tähden.” ... “Ystävättärien käsityöseura on sekin viettänyt kituvaa elämää, on kokoonnuttu ainoastaan pari kertaa.”... “Kevätlukukaudella oli tanhuharjoituksia säännöllisesti joka perjantai, vaikka osanotto onkin ollut kovin vähäinen, kunnes punainen kapinamme teki siitä kokonaan lopun”... “Toimintavuosi on ollut oikea lamautuksen vuosi. Emme kuitenkaan saa otaksua, että innostus kansantanhuihin ja kansanpukuihin olisi kokonaan hävinnyt. Jäsenten ajatukset ja innostukset ovat tänä vaiherikkaana aikana olleet suunnattuna muualle. Maamme ja kansamme kohtalo ei ole antanut aikaa hiljaiselle yhdistyksen toiminnalle, vaan jäseniämme on tarvittu muualla. Rauhallisten olojen jälleen palattua varmaankin kaikki vanhat ja uudet Ystävät ja Ystävättäret ilomielin kokoontuvat vanhoja tanhuja harjoittelemaan. Toivomme, että se aika pian saapuisi.”

Valkoisia ja punaisia sympatioita

Toimintakertomuksen sanavalintoja voisi ehkä tulkitella niin, että Karin sisarusten lisäksi SKY:n sihteeri Gurli Lindforsin sympatiat olisivat olleet valkoisella puolella.

Puheenjohtaja Fanni Mikkola ja talouden- ja puvustonhoitaja Helmi Rossi puolestaan olivat selvästi työväenliikkeen kannattajia, sillä he olivat perustamassa Työväen Urheiluliittoa vuodenvaihteessa 1918-19 SVUL:n erotettua jäsenyydestään ne työväen seurat, joissa oltiin sodassa oltu punaisten puolella. Tammikuussa 1919 perustetun TUL:n naisten urheilujaoston johtoon nimettiin Fanni Mikkola, ja Helmi Rossi toimi siinä jäsenenä. Saman vuoden elokuussa TUL:n ensimmäisen liittokokouksen jälkeen jaoston nimi muuttui naisten voimistelun- ja urheilujaostoksi. Myös Lyydia Vainio SKY:n johtokunnasta toimi TUL:ssa.

Sopu sijaa antaa

Näin ollen SKY:n pienessä hallituksessa toimivat rintarinnan sodan molempien osapuolien kannattajat. Ilmeisesti sanaton sopimus oli, että politiikkaa ei tuoda esiin, muuten on vaikea ymmärtää, kuinka hyvin toimeen tultiin ikään kuin rintamalinjojen molemmin puolin.

Yhteistyötä nimittäin tehtiin myös SKY:n ulkopuolella naisvoimisteluliikkeessä. Kaarina Kari saatiin vetämään myös TUL:n naisten leikin, urheilun ja voimistelun johtajien kursseja vuonna 1921. Kari suostui vetämään kursseja sillä ehdolla, että niillä ei olisi mitään “puolueagitaatiota”, että niille saisivat osallistua kaikki halukkaat “huolimatta valtiollisista mielipiteistään” ja että hänellä olisi täysi määräysvalta kurssien sisäisiin asioihin. Hän vetikin kaikkiaan neljä kurssia Helsingissä.

Lähteet:

SKY:n pöytäkirjat ja toimintakertomus 1918

Työväen Urheiluliitto. Toimintakertomus 1919, 1920 ja 1921

Kleemola Irja: Kaarina Kari - liikuntaa koko elämä

Masurkkavariaatioita

Kesän tanssitupiin tai muihin illanviettoihin on tässä kokeiltavaksi muutamia kansanomaisia masurkkavariaatioita Pirkko-Liisa ja Esko Rausmaan arkistoista. Osa lienee vuoden 1934 tanssiperinnekeräyksen satoa, osa on Otto Harjun keräämiä 1938 ja osa Pirkko-Liisan itsensä tallentamia 1978.

Säestyksen malliksi on kaksi kurikkalaisen hääpelimannin Samuel Nestori "Sameli" Elomaan (1889-1967) soittamaa masurkkaa.

Masulkka I Saarijärvi? 1934

Pareittain piirissä, vastapäivään käsi kädessä.

- 1-8 Kahdeksan masurkka-polkkaa vastakkain-seläkkäin
- 8-16 Kahdeksan masurkka-polkkaa pyörien myötäpäivään, piirin liikkueissa vastapäivään.

Masulkka II Saarijärvi? 1934

Pareittain avoimessa piirissä, tanssiote.

- 1-4 Ulomalla jalalla aloittaen kolme potku-masurkka-askelta sivuttain vastapäivään, joka askeleen lopussa potku sivulle päin. Yksi masurkka-askel paikallaan.
- 5-8 Sama toistetaan myötäpäivään

Pyörimämasulkka Saarijärvi 1934, emäntä Elina Harjun mukaan tanssittu 1890-luvulla

Pareittain piirissä vastapäivään, tytön oikea käsi pojan kohotetussa oikeassa kädessä

- 1-8 Poika tanssii polkkamasurkkaa eteenpäin, tyttö tanssii neljä polkkamasurkkaa myötäpäivään ja neljä vastapäivään..
- 9-16 Yhdessä polkkamasurkkaa neljä vastapäivään ja neljä myötäpäivään

Potkumasulkka Saarijärvi, 1934

Pareittain piirissä vastapäivään, tytön oikea käsi pojan oikeassa kädessä.

- 1 Ulkojalalla potkumasurkka-askel eteenpäin
- 2 Poika nykäisee tytön vasemmalle puolelleen
- 3 potkumasurkka-askel eteenpäin
- 4 poika pyörähtää tytön vasemmalla puolelle
- 5-8 Sama toistetaan
- 9-16 Masurkkaa myötä- ja vastapäivään piirin liikkueissa vastapäivään

Masurkka Ulvila, 1938

Pareittain piirissä vastapäivään, sisäkäsi parin vyötäisillä, ulkokäsi vapaana

(muistiinpanossa tahdit eivät oikein vastaa musiikin yleistä rakennetta)

- 1-4 Neljä masurkka-askelta vastapäivään, potkausten eteenpäin joka askelella
- 5-8: neljä masurkkaa myötäpäivään ja neljä vastapäivään piirin liikkueissa vastapäivään

Masurkka Kauhajoki, 1938

Piirissä pareittain vastapäivään, käsi kädessä

- 1-8 Vastapäivään kahdeksan hidasta hyppyaskelta
- 9-16 polkkamasurkkaa neljä myötäpäivään ja neljä vastapäivään

Masulkka Mahlu, 1978

Piirissä pareittain vastapäivään, tanssiote

- 1-3 Tanssiotteessa 3 potkumasurkka-askelta
- 4 Tyttö vaihtaa toiselle puolelle otetta irrottamatta
- 5-7 Jatketaan potkumasurkkaa vastapäivään
- 8 Tyttö vaihtaa takaisin
- 9-16 Polkkamasurkkaa ympäri

Taisto Leppämäki sanoi edellistä vanhimmaksikin masulkaksi Mahlulla.

Masulkka Mahlu, 1978

Pareittain piirissä vastapäivään, ristiote

- 1 Potkumasurkka-askel eteenpäin
- 2 Tyttö vaihtaa pojan vasemmalle puolelle, ristiote säilyy

3 Potkumasurkka-askel eteenpäin

4 Tyttö vaihtaa takaisin pojan oikealle puolelle

5-8 Sama toistetaan

9-16 Polkkamasurkkaa ympäri

Vanha Masurkka

trad. soittanut Sameli Elomaa

Masurkka

trad. soittanut Sameli Elomaa

Teemu Perheentupa

Tanhuviestin kuusi vuosikymmentä, osa 2

Tanhuviesti täyttää tänä vuonna 60 vuotta. Juhlavuoden juttusarjassa käymme lehden historiaa läpi noin 15 vuoden pätkissä. Toinen osa kattaa vuodet 1974-88 ja kansantanssin harrastajamäärien huippuvuodet.

Vuoden 1974 Tanhuviesti aloitti vahvasti pelimannitoiminnalla, olihan päätoimitajana edelleen Pelimannikillan perustajajäsen Pentti Ulenius. Helmikuun numerosta ehdottomasti suurin osa oli tarkoitettu kansansoittajille. Pelimannikilta tuotti aktiivisesti sisältöä, mutta numerossa myös peräänkuulutettiin uusia kirjoittajia ja tekstejä. Lehdessä mainittiin myös erittäin tärkeänä Suuren Tanhukirjan valmiiksi toimittaminen.

Seuraava numero oli jo taas silkkaa kansantanssia, pääosassa tulevat kesäiskat Kuopiossa, Kuopio tanssii ja soifestivaalin yhteydessä. Haastateltiin 26 vuotta Kuopiossa kansantansseja ohjannutta Saimi Korhosta: "Tanhuaamisesta puheenollen, tulisi sen olla ilmeikästä ja vapaata. Vähän näyttelemistäkin pitää olla mukana ja kaikki ujous on silloin heitettävä pois." Kolmen sivun verran käsiteltiin myös Kaustisella pidettyä Kansanmusiikkipoliitiikan seminaaria, joskin nimenomaan kansantanssin näkökulmasta.

Saman seminaarin käsittely jatkui vielä seuraavassakin numerossa. Loppuvuoden iso asia oli Nordlek-sopimus, joka oli kahden vuoden valmistelun jälkeen allekirjoitettu Tanskan Ringenissä. Samassa yhteydessä pidettiin viikon yhteispohjoismainen kansanmusiikki- ja -tanssikoulutuskurssi.

Yhteistyötä ja periaatepäätöksiä

1975 käsiteltiin laajasti Kansanmusiikin neuvottelukuntaa ja Kansantanssin yhteistä toimikuntaa.

Matkakertomusten määrä tuntuu hiukan vähentyneen, vaikka ulkomailla selvästi käytiin ahkerasti. Kannettiin jo huolta vasta alkaneen kansanmusiikki- ja tanssibuumin hiipumisesta, ja pohdittiin varsinkin nuorison tavoittamista.

Raportti Tanhuvaarassa pidetystä Kansanperinteen Seminaarista tiesi kertoa, että osaanottajien mielestä tanhuja tuli muokata esityksiä varten, mutta ei varsinaisesti muuttua. Lehdessä esiteltiin myös SKY:n yhdessä Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitoksen kanssa työstämä kolmivuotinen tanhunohjaajan koulutusohjelma 1975-77. Tältä ajalta on paljon kirjoituksia tulevista ja pidetyistä kursseista.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralla ja Pelimannikillalla menivät hiukan sukset ristiin Pelimannikillan julkaisujen takia, ja kiltalta kiellettiin pääsy SKS:n arkistoihin.

Tanhuviesti kertoi syyksi sen, että kansanperinteentutkijoiden mukaan perinnemusiikin nuottien julkaiseminen kuulemma kuolettaa perinteen ja yksinkertaistettu nuottinnus jättää huomiotta vanhojen mestarien taituruuden. Eli perinnettä olisi täytynyt ylläpitää soittamalla samoin kuin aina on soitettu. Asia kuitenkin saatiin ratkaistuksi, ja Pelimannikillan julkaisut turvatuiksi. Kaiken kaikkiaan myös vuoden 1975 Tanhuviesteissä Pelimannikillan toiminnalla oli voimakas osuus.

Vuoden 1976 Tanhuviesteissä näkyi se, että SKY:n perustamisesta oli 75 vuotta ja Anni Collanin syntymästä 100 vuotta. Pohjoismaita käsiteltiin paljon Trondheimin Nordleikin takia, sillä tapahtuma puhutti vielä seuraavanakin vuonna, kun lehdessä oli rakentavaa palautetta Nordleikin järjestäjille.

1977 aloitettiin myös erillinen nuorten palsta, joka sai kilpailun jälkeen nimekseen Pilkistys. Kansallispukujen lisäksi vasta ilmestynyt Tanhuvakka sai lehdessä tilaa.

20 vuotias muistelee ja uudistuu

Tanhuviesti täytti 20 vuotta 1978, ja entinen päätoimitaja Topi Piipponen muisteli useamman sivun verran lehden syntyvaiheita. Lehdessä kerrottiin myös Norjan

suomalaismetsien kansallispuvun etsimisestä, apuja kun haettiin Suomesta saakka, sillä tiedot puvuista viittasivat Hämeeseen ja Savoan. Marja Laiho kirjoitti pitkän polemiikin siitä, kuinka haastavaa on saada perinteinen kansantanssi toimimaan näyttämöllä ja puhuttelevaan yleisöä samalla tavalla kuin vartavasten luotu koreografia.

Syyskuussa 1978 surtiin koko aukeaman verran edesmenneitä Paavo Tammista, Helsingin Kansantanssin Ystävien ja Pelimannikillan pitkäaikaista puheenjohtajaa, joka teki suuren urakan kansantanssin säestäjien kouluttamisessa. Samana vuonna kerrottiin myös Mainos-TV:n Perinnenuotta-kilpailuun lähetetystä Konstaapelin Katrilli-käsikirjoituksesta, jonka Helsingin Kansantanssin Ystävät oli valmistanut Linnea Väisäsen idean ja SKY:n arkistossa olevan matkakertomuksen (katso TV 1/2017) pohjalta. Vaikka käsikirjoitus ei kilpailussa pärjännyt, Mainos-TV halusi sen myöhemmin kuitenkin kuvata, mikä tapahtui seuraavana vuonna. Viiden päivän kuvauksista syntyi 24 minuutin ohjelma, joka lienee edelleen jossain MTV:n arkistoissa.

1979 Pentti Ulenius luopui Tanhuviestin päätoimittajan tehtävistä, ja hänen tilalleen tuli SKY:n puheenjohtaja Kari Bergholm. Siinä missä Pentti ja toimitussihteeri Seija Tuominen (nyk. Ulenius) olivat tehneet lehteä käytännössä kaksin, nyt SKY:n hallitus nimesi kokonaisen toimituskunnan lehteä tekemään. Uusi toimituskunta päätti kehittää lehteä teemanumeroiden suuntaan (yleis-tiedotus-, varhaisnuoriso-, kansanmusiikki- ja kansallis-

pukunumero). Nuorison Pilkistys-palsta näyttää samalla kadonneen lehdestä.

Kakkosnumero ei ehkä ollut aivan niin varhaisnuorisopainotteinen kuin oli suunniteltu, mutta syksyn numero jo keskittyi kansanlauluun, jonka Kansanmusiikin keskusliitto oli nimennyt vuoden teemaksi. Toki myös seuraavan vuoden Nordlek vei jälleen oman osansa sisällöstä.

Vuoden viimeinen numero painottui kansallispukuihin ja käytti kaksi aukeamaa SKY:n maineikkaan puvuston historian kertomiseen. Peräti seitsemän sivua annettiin Pielisen-Karjalan kansallispuvun vaiheista kertovalle artikkelille.

Elävä perinne lavalta lattialle

1980-luvulle kääntyessä lehdessä korostui kansanperinne ja folkloristikka enemmän kuin ennen. Tilaa annettiin myös Opiskelijakansantanssijoiden Kamut-klubitoiminnalle, jonka tarkoituksena oli tuoda kansanmusiikki ja -tanssi "alas estradeilta" ja ottaa yleisö mukaan ohjelman tekoon. Edellisenä vuonna klubi-illat olivat vetäneet jopa 400 henkeä kansantanssin pariin.

Teemanumero-ajatus eli vielä jossain määrin, sillä vuonna 1980 oli vielä sekä kansallispukunumero että Nordlek-numero.

1981 tuli taas uusi päätoimittaja, Simo Sällilä. Vuosi oli nimetty Kansantanssin vuodeksi, ja niinpä lehdessä kannustettiin kaikkia jäseniä järjestämään tanssi-iltamia,

joissa tanssittaisiin kansanomaisia paritansseja ja yksinkertaisia tanhuja kevyesti ohjeistettuna — tässäkin pyrkimyksenä oli “lavalta takaisin lattialle”. Lisäksi Ruotsissa käyty keskustelu vanhojen sommitelmien ja aitojen kansantanssien käyttämisestä ohjelmistossa sai näkyvyyttä Tanhuviestissäkin.

Syksyn numerossa Toini-Inkeri Kaukonen paheksui Ilomatsista alkanutta feresi-kuumetta, joka jo huolestuttavasti levisi ympäri maan. Päätoimittaja kehui Kaustisen tanssitupia ja siltatanssien 2000 hengen polska-piiriä, ja Esko Rausmaa pohti Kaustisella pidettyjä kansantanssiryhmien katselmuksia. Sekä sitä, oliko virhe julkaista Tanhuvakka, jos ryhmät eivät uskalla muokata sen tansseja ja käyttää mielikuvitustaan vuorojen ja vakio-osien varioimiseen. Samassa lehdessä omistettiin myös parikin artikkelia 100-vuotiaalle Nuorisoseuraliikkeelle.

Vuoden aikana myös Finlands Svenska Folkdansring (FSF) täytti 50 vuotta, ja SKY 80 vuotta. Tanhubuumi oli vielä voimissaan, ja Tanhuviestin levikki lähenteli 900 kappaletta. Näihin aikoihin lehden sisältö painottui ehkä enemmän yleiseen perinteen ja perinnekulttuurin käsittelyyn kuin varsinaisesti kansantanssin ja erityisesti SKY:n toimintaan. Jopa järjestön 80-vuotisjuhlista on vain muutama sivu, kun juhlan yhteydessä olleesta perinneseminaarista on peräti 11 sivua. Myös lukuisia kansantanssiohjaajakursseja mainostettiin enemmän kansanperinteenä kuin kansantanssina. Toki iso osa kurssien sisällöstä käsittikin kansanperinnettä.

Tanssituvat ja “lavalta lattialle” ajattelu tulevat vastaan joka numerossa 1981-82. Heikki Laitinen kertoo numerossa 1/1982 Unkarissa syntyneestä kansantanssin uudistusliikkeestä, jonka ideoihin tanssitupa-liikkeen Suommessakin tunnustettiin pohjautuvan. Kirjoituksessaan hän jäi vielä odottamaan Suomeenkin todellista kansantanssin vallankumousta, jossa kansallispuvut ja koreografiat olisi siirretty syrjään elävän ja dynaamisen kansantanssin tieltä. Marja Laiho komppasi seuraavassa numerossa, ja harmitteli etteivät esimerkiksi Kaustisella kansantanssijat innostu samalla tavoin spontaanisti tanssimaan kuin pelimannit soittamaan.

Nuorisoa ja valistusta

Iso asia vuonna 1982 oli myös joitakin vuosia aikaisemmin muodostetulle SKY:n varhaisnuorisotoimikunnalle, Ventille, tehtäväksi annetun Kansantanssinuorten Liiton (KTNL) perustaminen. Nuorisoa oli lehdessä yritetty ottaa huomioon jo aikaisemminkin, mutta nyt nuorisotoiminta näkyi sivuilla erittäin vahvasti. Tanhuviestissä esiteltiin myös KTNL:n sisarjärjestöt Karjalainen Nuorisoliitto ja Kalevan Nuoret.

Samana vuonna löytyi eräästä antikvariaatista ylioppilas O.A.J. Carleniuksen tanssimuistiinpanoja vuodelta 1868 tai -69. SKS:n arkistossa oli jo tallessa muistiinpanoihin liittyvät nuotit ylioppilaan itsensä vuonna 1869 lahjoittamina. Pirkko-Liisa Rausmaa esitteli uutta löytöä Tanhuviestissä kahden aukeaman verran.

Kansantanssin, pitsinnypläyksen, piirakoiden kaulimisen ja matkakertomusten ohella innostui Tanhuviesti ajoittain valistamaan myös jalkavammoista ja niiden ehkäisyistä, onhan kansantanssi kovaa liikuntaa, vaikka kuuluu kulttuuriharrastuksiin. Myös ohjaajien äänenkäyttöön ja äänestä huolehtimiseen kiinnitettiin huomiota.

Vuoden 1983 viimeisessä numerossa tiedotettiin, että Kansantanssialan Yhteistyötoimikunta oli päättänyt suositella kolmea eri termiä kansantanssiesitysten nimeämiseksi, jotta yleisö paremmin tietäisi minkälaista tanssia on luvassa: kansantanssi, tanhusovitus ja tanhusommitelma.

Lehti itsekään ei ohjeita noudattanut, sillä seuraavana vuonna hehkutettiin Turun Kansantanssin Ystävien voittoa Pispalan Sottiisin koreografiakilpailussa käyttämällä samasta esityksestä termejä kokonaisuus, sommitelma ja koreografia.

Vanhaa ja uutta

Vuoden 1985 uutuus Tanhuviestissä oli SKY:n tallennustoimikunnan palsta, jolla sekä kannustettiin että neuvottiin lukijoita tallentamaan paikkakuntansa perinteitä. Esimerkkinä oli vaikkapa Pirkko-Liisa Rausmaan nauhoilta purkamia haastattelun pätkiä pohjalaisista nurkkatansseista ennen sotia. Tallennustoimikunnan “tietoisuuksissa” ohjattiin lukijoita keräämään vanhemmilta ihmi-

siltä muistoja vaikkapa Kerenskin variaatioista tai pikkujoulujen vietosta.

Toinen vuoden uutuus oli se, että kesäjuhlista oli paitsi artikkeli, myös ensi kertaa iso useamman sivun kuvareportaasi.

Vuoden 1985 päätteeksi lehdessä julkaistiin Tanhuviestin toimitusperiaatteet. Päätoimittaja sai jälleen kerran myös huomauttaa, että monituhatpäisestä kansantanssin harrastajajoukosta pitäisi löytyä runsaammin kirjoittajia, ettei sisällöntuottaminen jäisi vain muutaman aktiivin varaan.

1986 oli aika määritellä taas termejä; Varalan tanhusikermäkurssilla todettiin, että tanssisarja koostuu kokonaisista kansantansseista, tanhusikermä perinteisten tanssien osista ja sommitelmassa on uudempaa materiaalia. Sikermien ja sommitelmien lisääntyminen nähtiin myönteisenä kehityksenä.

Vuoden kolmannessa Tanhuviestissä nähtiin ensimmäinen värillinen kansi. Ehkäpä runsaasti lisääntyneet ilmoitukset mahdollistivat myös lehden ohimenevän paperin ja kuvalaadun nousun. Kannen perisuomalaisesta maisemasta huolimatta sisältö painottui voimakkaasti matkakertomuksiin maailmalta.

Suurmiehiä

SKY:n 85-vuotisnumerossa esiteltiin lukijoille kultaisen ansiomerkin saanut norjalainen Egil Bakka, jonka artikkeli tanssien tallentamisesta myös julkaistiin. Monen sivun verran myös muisteltiin Anna Raudkatsia, jonka syntymästä oli 100 vuotta. Ja olipa Tanhuviesti paikalla Urho Kekkosen hautajaissaatossakin, tallentamassa Kansantanssinuorten Liiton kunniakujan.

Vuodet -86 ja -87 olivat lehtien perusteella vilkkaan kansainvälisen toiminnan aikaa. Joka numerossa oli useampia matkakertomuksia ulkomailta, esim. Nordlekistä ja Nordringistä. Viron kansantanssin suurmiehestä Kristjan Toropista tehtiin kunniajäsen, niin tunnettu hän oli Suomessakin luennoitsijana ja kurssittajana.

1988 ryhdyttiin kilpailulla hakemaan uutta logoa lehdelle, olihan alkuperäiselle jo karttunut ikää. Vanhalla logolla kuitenkin mentiin vielä loppuvuosi. Viimeisessä numerossa käytiin edelleen ulkomailla kovasti, julkaistiin Lohjan purpurin ohjeet kokonaisuudessaan ja kutsuttiin pelimanneja Etelä-Savon nuorisoseurojen kansantanssipahtuman, Kalenoiden, kansantanssimusiikin sovituskilpailuun.

Koonnut Esko Kannusmäki

Kansan tanssia kirjallisuudessa, osa 26

Heinä sirkka ja sääski

“Mitä teet sä kesän kaiken?”

- ”Mitä teenkö, aina laulan.

Kuinka itse kesäs vietät?”

- ”Minä tanssin laulellessas.”

Viron häät.

Pane virkku valjahisin,

aja virkulla Virohon!

Näet siellä häät hyväiset,

ilot muita ihmehemmät:

hiiret tanssia hipaisi,

kissat karkelon kisasi,

kanat kannelta helisti,

kukot viulua viritti,

lammasparvi lauleskeli,

pässit iski hääiloja,

susi survoi suurimoita,

karhut taikinat taputti,

jänönen luki lusikat,

rekeä repo varusti,

halli haukkui häntäpästä.

Z. Topelius: Maamme-kirja

Myydään

Kesän rientoihin kansallispukuja (tarkistamattomia malleja), olleet kuoron käytössä.

Pukujen sijaintipaikka on Riihimäki. Pukujen hinnoiksi määriteltä 200,- 450,- riippuen kokonaisuudesta.

Antrea koko n. 38 hame, pusero, liivi, esiliina, tasku, solki, pääkappaleena verkanauha. Puku on kohtuullisen hyvässä kunnossa.

Ruokolahti koko 36 lyhyt, hame pusero, liivi, esiliina, solki, pääkappaleena säppäli. Puku kohtuullisessa kunnossa.

Häme koko 36 pitkä, hame, pusero, liivi, esiliina, tasku, pääkappaleena tanu. Puku kohtuullisessa kunnossa.

Keskisuomi koko 38 hame, pusero, liivi, solki, pääkappaleena tytön nauhat. Puku hyväkuntoinen

Kurikka koko 36-38 hame, pusero, liivi, tasku, pääkappaleena tytön nauhat. Puku kohtalaisen hyvässä kunnossa.

Kurikka koko 38 hame, pusero, liivi, tasku, helysolki, tykkimysy. Puku hyväkuntoinen

Jos kiinnostuit ota yhteyttä:

Heli Muikku, muikku.heli@gmail.com tai p. 0400910267

Myydään tai vuokrataan

Tytöille eri kokoja: **Alavus, Häme** (20-luku ja tarkistettu), **Härmä** (Etelä-Pohjanmaa), **Munsala, Perä-Pohjola, Pyhäjärvi, Tuuteri**

Pojille eri kokoja: **Häme, Valkeala**

Naisille eri kokoja: **Hauho, Häme** (20-luku ja tarkistettu), **Härmä** (Etelä-Pohjanmaa), **Munsala, Pyhäjärvi, Tuuteri**

Miehille eri kokoja: **Häme, Koivisto, Seiskari**

Myyntihinnat 100 –880 €

Lisäksi kansallispukujen kankaita jäännöspaloina.

Puvut ovat sovitettavissa Tuittulantie 300, Hauho tai sovitussa paikassa.

Puhelin: 050 4660662

Anneli Ilonen

Myydään

Tuuterin puku, vähän käytetty, koko 36. Liivihame (helma on lyhennetty, pidennettävissä), pusero, esiliina, vyö, koru (hopeaa) ja pää nauha.

Tiedustelut: Aila Niinikoski, Helsinki

050 340 4452 tai aila.niinikoski@kolumbus.fi

Tapahtumakalenteri

Kesäkuu

- 8.-10.6. FSF Juniordansfest, Sipoo
13.-17.6. Pispalan Sottiisi, Tampere
25.-29.6. Kansantanssikurssi, Musiikkijuhla Sommelo, Kuhmo
25.-29.6. Nykykansantanssikurssi, Haapavesi-Folk, Haapavesi

Heinäkuu

- 7.-9.7. Pohjoismainen kesäleiri, Falun, Ruotsi
9.7.-15.7. Kaustinen Folk Music Festival, Kaustinen
10.-15.7. NORDLEK 2018, Falun, Ruotsi
19.-22.7. Sukujuhlat — Suguvastavundu, Siilinjärvi

Elokuu

- 17.-19.8. Årsproramskurks, Kuortane
24.8. TehdaskyläFolk, Kerkkoo, Porvoo
24.-25.8. Tanssi vieköön -festivaali, Helsinki
31.8.-1.9. Kansantanssin kääntöpiiri, Tampere

Syyskuu

- 21.-23.9. Jutajaiset, Rovaniemi

